

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na teden.
Stane za celo leto 61., posla

P.n. Lavo Čermelj
Trieste
viale Regina Elena

Marec 1926

Štev. 3

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Rodna gruda.

Splošno znanstvo: Kemija v modernem kmetijstvu (France Magajna).

Živinoreja in živinozdravništvo: Kako krmimo oljnate tropine?

Mlekarstvo: Gnetenje masla (ing. Francè Pegan). Zakonite določbe glede masla in sira. Knjigovodski tečaj za voditelje mlekarov.

Sadjarstvo: Še enkrat zlata parmena (France Magajna). Katere jabolke naj cepimo?

Vinogradništvo in kletarstvo: Izboljšanje naših vin. (Ing. Pegan). Nabavite si pravočasno modro galico.

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Glavne določbe zakona o melioracijah. Ročna sejalka. Apno v zelenjadnem vrtu (Fr. Ferlan). Kako naj se že sedaj borimo proti gnitju krompirja? (Inž. Pegan).

Čebelarstvo: Čebelarenje v marcu (Dr. J. L.).

Zadružništvo: Ali velja še stari združni zakon (Doktorič). Zadružne sušilnice svilodov (Dr. D. T.).

Tržni pregled.

Vprašanja in odgovori: 12. S katerim umetnim gnojilom naj gnojim trti. 13. Špekulativno pitanje čebel. 14. Kako zabranim gradbo novega čebelnjaka v bližini mojega. 15. Kje bi dobil sive srebroce?

Gospodarski koledar: Kmetovalec v marcu.

Gospodarski drobiž: Borba proti grozdnemu črvu. Ščurki v gospodarstvu. Motorni plugi.

Listnica uredništva:

Naša poslovalnica v Trstu.

Goriška Zadružna zveza prejema vedno več najrazličnejših vprašanj iz tržaške in istrske pokrajine. V želji, da ustreže prijateljem-zadruharjem, ki jim je Gorica preoddaljena, je odprla v Trstu, Via Loggia št. 11, III. nadstr., poslovalnico. Ta pisarna bo začasno odprta samo dva dneva v tednu in sicer ob ponedeljkih in četrkih od 9. do 12. ure. Ob ponedeljkih bo na razpolago zvezin tajnik David Doktorič in ob četrkih zvezin kmetijski strokovnjak inž. Josip Rustja.

Listnica uprave:

Kdor ni plačal naročnine, smo mu ustavili pošiljanje lista. Kdor je dobil prvo in drugo številko, a ne misli naročiti, naj nam številke kot poštenjak vrne, ker jih potrebujemo za nove naročnike.

Vrči, sirišče, olje, sirni prti, obodi, gostometri, termometri itd. itd. se dobe vedno v skladišču

ZADRUŽNE ZVEZE V GORICI
Corso Verdi 37.

Cena oglasom.

Stran	1 štev.	6 štev.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
1/2	60 "	200 "	300 "
1/4	40 "	120 "	180 "
1/8	25 "	65 "	100 "

Širite »Gospodarski list«!

Ottocarò Resch

Gorica -- Via Cesare Lombroso 5

POPRAVLJA vsakovrstne
pneumatike, solidno delo,
nizke cene.

Prodaja bencin in olje.

ČEVLJI IZ GUMIJA za
telovadce in dom.

T PRISTNI TROPINOVEC ?

Udobite ga vedno v Dornbergu
pri „Zadružni žganjekuhi“

RESTAVRACIJA S PRENOČIŠČEM

„Alla Transalpina“

nasproti državnemu kolodvoru

Pristno domače vipavsko in briško
vino, izboren kraški teran, domača
kuhinja, vedno gorka jedila. - -
Velik vrt.

Priporoča se

IVAN GRUSOVIN

Za novoporočence

Skladišče tkanin

Corso Verdi številka 1

Volнено blago, bombaževine, tkanine,
odeje, tržli, (dvonitnik) volнено blago
za moške in ženske.

**Ugodna prilika
za nabavo. ☞**

Arturo de Rossi - Gorica

Telefon 276

**Ugodna prilika
za nabavo. ☞**

Podružnica:

Via Carducci (Gospoška ul.) 11

Izdelano perilo za moške in ženske,
laneno platno in bombažasto, popolne
bale, preproge iz baržuna, linolej. —

Vse blago je po nizkih cenah.

Restavracija
pri
„Treh kronah“
GORICA VIA CARDUCCI 12

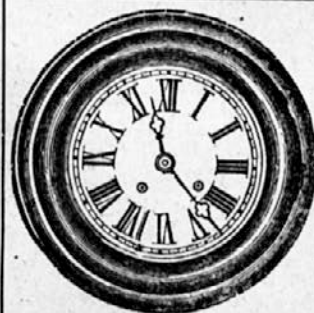
Domača kuhinja. Toči
pristno brisko, vipavsko
vino in specialiteto
„kraški teran“. Pre-
nočišča za potnike. —
Priporoča se občinstvu
za obilen obisk
Anton Malnič.

Naš zobozdravnik

specialist za bolezni v ustih in na zobeh

M. U. dr. LOJZ KRAIGHER

z nemškimi zobozdravniškimi izpitom za
zobozdravniška in zobotehniška dela
v GORICI, na Travniku št. 20, I. nad.

Edini zastopnik
za Goriško za
stolpne ure prvo-
vrstnih nemških
tovarn najnovej-
šega in najfinej-
šega sistema (se
navljajo same).

JAKOB ŠULIGOJ
URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci 19 (Gosposka ulica)

Zaloga najboljših švicar-
skih ur „UNION“ in „ALPINA“.

Največja zaloga vseh dru-
gih ur z jamstvom 2 leti
časa po najnižjih cenah.

Semena

vrtna, travniška in cvetlična
ter druge kmetijske potreb-
ščine za vinogradništvo, sad-
jarstvo, mlekarstvo, živino-
rejo, kletarstvo in čebelar-
stvo dobite najboljše kako-
vosti pri tvrdki

VINOAGRARIA

v Goricì Piazza Vittoria
(Travnik) št. 4

Zahtevajte semenski cenik!

Stalni in večji odjemalci se-
men dobijo knjižico o vrtnar-
stvu, ki jo je izdala tvrdka,
ZASTOJN.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

Kupujte domače vino!

Najpristnejše dobite vedno pri
'Vinarski Zvezi' v Gorici

Via Formica št. 1 ob Kornu.
- Podpirajte lastnega kmetovalca. -

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust - Gorica

Via Barzellini šte. 2 I. nadstropje.

TEOD. HRIBAR

Gorica - Corso Verdi št. 32

Vedno bogato založena manufakturna trgovina. Sukno za moške in ženske obleke, preproge, zavese, voščeno platno, linolej in dr. iz italijanskih, prvovrstnih čeških in francoskih tovarn. Ne veste! Tu dobite vse potrebno po ugodnih cenah! Jamči se za solidno blago - Postrežba točna! Cene izven vsake konkurence!

ALOJZIJ BONNES
AUTORIZIRAN ELEKTROTEHNIK

GORICA - VIA CARDUCCI 1
(nasproti Montove hiše)

Instalacija vodovodov in plinovitih naprav itd.
Bogata zaloga raznovrstnega električnega materiala.

ZLATI JELEN

HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briška in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. **Alojzij Vida.**

Trgovina
manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci šte. 3 - Gorica

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto V. Štev. 3
Marec 1926

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Rodna gruda.

V potu svojega obraza boš služil svoj kruh, tako je rekel Stvarnik našemu praočetu na pragu rajskih vrat. In uresničile so se te besede. V potu svojega obraza si je služil kruh prvi človek in v potu svojega obraza so si služili kruh njegovi potomci. In danes, po več tisoč letih občutimo tudi mi bolj kot kdaj prej resničnost teh Stvarnikovih besedi.

Oj rodna gruda, zibelka naših pradedov! Ponosen in pošten rod je prebival na tebi dolga stoletja. Ponosen rod je bil to, veja velikega in mogočnega debela in pošten, kot jih najdeš malo na tej zemeljski krogli. Toda zla je bila njegova usoda, zla od vseh začetkov. Mesto pluga je moral držati v rokah bojno sekuro, mesto knjige meč. Od vseh strani so se zaganjali vanj strmoglavci valovi tujine in ga skušali potopiti. Junaško je ključeval vsem, krvavel je, omagoval je, toda ostal je zmagovalec, čeprav tepšan, čeprav zaničevan — podjarmljen.

Oj rodna gruda, zibelka naših pradedov! Ti si ga bodrila, ti si mu dajala pogum! Za te je živel, za te je dal tudi svoje življenje.

In danes?

Oj rodna gruda, mati naša ljubljena, kaj se godi? Ali ne vidiš? Sin tvoj se ti je izneveril in te hoče zapustiti. Ali si mu postala ti mačeha?

V žalost so pogreznjene naše ravni, žalost je razlita po naših brdih. On, ki je prebival tu stoletja, on, ki je ključeval vsem viharjem, on, ki je ostal zmagovalec tudi v podjarmljenju, on hoče oditi. Zapustiti hoče rodni kraj, svojo rodno grudo.

Nesrečnež! Ali ti ni žal zapustiti svoje hiše, zibelke svojih očetov? Nehvaležnež! Ali nimaš srca in ljubezni do grude, ki je živela tvoje očete, tvoje dede in pradede, v časih, ki so bili še hujši od sedanjih? Izdajalec si, izdajalec svoje lastne grude.

Ustavi se popotnik pri teh mislih, poglobi se in skleni: Oj rodna gruda, zibelka mojih očetov, v tvojem naročju ostanem, tebi ostanem zvest do zadnjega diha, to prisegam!

V potu svojega obraza bom služil kruh — na svoji rodni grudi.

Splošno znanstvo

Kemija v modernem kmetijstvu.

Po naukih profesorja H. F. Buttona
napisal F. Magajna.

(Nadaljevanje.)

A zdaj smo pri kemiji in moramo vedeti, kakšne redilne snovi so tiste, ki jih potrebujejo rastline in kakšne so tiste redilne snovi, ki jih najdemo v prsti. In ne samo kakšne so, treba nam je tudi vedeti, koliko jih je in koliko bi jih moralo biti.

Naslednja tabela nam bo nekaj pojasnila:

V prsti najdemo		Rastline potrebujejo	
Prvin	Odstotkov	Prvin	Približnih odstotkov
Kisika . .	47.17	Ogljika . .	45.0
Silikona . .	28.—	Kisika . .	42.0
Aluminija . .	7.84	Vodika . .	6.5
Železa . .	4.44	Dušika . .	1.5
Kalcija . .	3.42	Kalija . .	2.0
Kalija . .	2.49	Kalcija . .	1.0
Natrija . .	2.43	Fosforja . .	0.5
Magnezija	2.27	Žvepla . .	0.4
Vodika . .	0.23	Magnezija	0.4
Ogljika . .	0.19	Železa . .	0.04
Žvepla . .	0.11	Natrija . .	0.4
Fosforja . .	0.11	Klora . .	0.6
		Silikona . .	2.0

Na tabeli opazimo najprej, da v prsti ne najdemo dušika. Potem opazimo, da potrebuje rastlina 45% ogljika in da tega ni v zemlji niti eno četrtno odstotka. Od kje dobi torej rastlina eno in drugo? Posredno iz zraka. Listje rastlinstva vsrkuje iz zraka ogljikovo kislino, ki jo izdihavajo ljudje in živali in ki nastaja pri gorenju in še drugače. Ogljikova kislina je spojina ogljika in kisika. Ko listje rastline vsrka vase ogljikovo kislino, pri- drži ogljik za svojo tvorbo, kisik pa zo- pet oddaja. Ogljika rastlinam navadno

ne primanjkuje, pač ji pa primanjkuje dušika, katerega je v zraku sicer skoro štiri petine, pa je v taki obliki, da ga ne more porabiti. Rastline vsled tega dobi- vajo dušika tako malo, da z ozirom nanj skoro vedno stradajo.

Kisika in vodika dobijo rastline v za- dostni meri iz vode, ki jo korenine vsrka- vajo. Natrija, klora in silikona imajo rastline tudi dovolj in če jih nimajo, ne hirajo zato prav nič. Te tri prvine niso torej posebne važnosti. Železa, magnezija in žvepla je za rastlinske potrebe do- volj v zemlji. Tako nam ostanejo štiri prvine, namreč dušik, kalij, fosfor in kal- cij, katerih moramo dati zemlji umetnim potom, če hočemo, da bo odgovarjala po- tremam rastlin. Ako pa naposled vemo še, da je apno kalcijeva spojina in da v apneni zemlji ne primanjkuje kalcija, imamo samo tri prvine, ki jih moramo dati mi svojim njivam, travnikom in vi- nogradom.

Kemična analiza. — Ne samo navadni smrtniki, nego tudi praktični kemiki in izobraženi kmetje so v poslednjih deset- letjih izrazili včasih upanje, da bo kme- tijska znanost temeljito analizirala zemeljsko prst, natančno dognala, kaj mora vsebovati in potem izdelala v svo- jih laboratorijih čudotvorno sredstvo, ki bo spremenilo vsako še tako slabo zem- ljo v najrodovitejšo prst. To se na žalost najbrž ne bo zgodilo. Kakor ni upanja, da bi zdravniška veda našla zdravilo za vse človeške bolezni, tako ne moremo upati, da bi kemija našla sredstvo, ki bi odpravilo vse slabosti prsti. A nekaj pa vendar kemija more storiti tudi v tem oziru. Kakor zdravnik, ki zna ozdraviti posamezne bolezni s posebnimi zdravili, tako ima tudi kemik posebna sredstva, ki pridejo do živega posameznim slabim stranem prsti.

Ako ima kmet nekje njivo, ki v kljub navadnemu gnojenju in v kljub vsem po- gojem dobrega podnebja noče roditi ka-

kor bi morala, in ve, da škodljivci niso tega krivi, tedaj lahko pošlje kemiku pest prsti s tiste njive. Slednji jo analizira, to se pravi, s posebnimi poskusi dožene, iz česa je tista prst sestavljena in kaj ji manjka, da ni rodovitna kot bi morala biti. Rezultate svoje preiskave sporoči kmetu in ta potem ve, kaj mora njivi dati, da bo rodila. Če pa ne manjka taki prsti ničesar, tedaj bo kmet vedel, da mora iskati vzrok nerodovitnosti drugod. Mora na primer zemljo drugače obdelovati; mora jo osuševati, če je močvirna, ali pa namakati, če je presuha. Posvetiti mora več pažnje zatiranju plevela in s temeljitim opazovanjem dognati, če morda le niso tam kakšni škodljivci ali bolezni, za katere ni doslej vedel.

Pridelke zmanjšujoči faktor. — Kadar kmet pozna natančno stavo svoje prsti in po umnem obdelovanju z zadostno množino solna in dežja vidi, da ne rodi tako kot bi morala, ker manjka na primer v njej fosforja, pravi, da je fosfor pridelke zmanjšujoči faktor. Pogostoma se zgodi, da je treba dati zemlji takega »faktorja« le malenkost pa se njena rodovitnost čudovito poveča.

Lahko se zgodi, da imamo njivo, ki bi morala dati pri našem vzornem obdelovanju 30 mernikov pšenice v normalnem letu. Ker pa je v zemlji premalo fosforja, nam da komaj 15 mernikov. Ko pridojnjič sejemo na isto njivo pšenico, ji pognojimo s Thomasovo žlindro, ali superfosfatom, ki vsebuje fosfor. Pri tem pa zopet odkrijemo, da je bilo za 15 ali 20 mernikov pridelka sicer dovolj kalija in dušika v zemlji, za 30 mernikov je pa enega ali drugega premalo. Nalegteli smo torej na nov »pridelke zmanjšujoči faktor«. Vsled tega seveda ne bomo obupali, nego bomo gnojili z enim, drugim in tretjim, dokler ne dosežemo največjega pridelka. Samo v slučaju, da nam suhi računi kažejo, da bi bili stroški večji od vrednosti pomnoženega pridelka, bomo odnehali in se zadovoljili z manjšim pridelkom.

Človek se vpraša, zakaj tak faktor kot fosfor, ali kalij, ali dušik tako zmanjša množino pridelka? Kako to pride, da

tista sorazmerna malenkost, ki jo damo zemlji v obliki umetnih gnojil tako zelo poveča pridelek? Kako to, da kvintal fosfornega, kalijevega ali dušikovega gnojila pomnoži pridelke za več nego en kvintal? Odgovor na ta vprašanja ni posebno težaven. Lahko se poslužim primerov.

Knjigarna ima mnogo papirja, ima stroje, ima črke, a vendar ne more izdati knjig. Zakaj? Zato, ker ji primanjkuje tiskarskega črnila. Črnilo je v tem slučaju »produkcijo omejujoči faktor«. Mizar ima lepo delavnico, ima vsega orodja, ki ga rabi, ima vijake, žebelje, ima vsega ostalega, kar potrebuje za napravo pohištva, — ker pa ima le malo množino desk, ne more narediti drugega, kot mojhno omaro ali mizo. Ako bi imel dovolj desk, bi lahko napravil pohištva kot likor bi ga mogel in hotel.

Prst na naši njivi ima vsega v obilici, ima toliko kalija, da bo zadoščal za 25 mernikov pšenice, dušika ima tudi dovolj za tako število mernikov, samo fosforja je komaj za dvajset mernikov tega pridelka. Iz tega sledi, da več nego 20 mernikov pšenice ne moremo pridelati na tisti njivi, če ne dodamo fosforja. Ako pa dodamo fosforja v toliki meri, da bi zadoščal za 30 mernikov pšenice, najdemo zopet, da je kalija in dušika premalo za tako množino. Tudi teh dveh moramo dodati, če ne bomo dobili z njive samo 25 mernikov navzlic temu, da smo dali fosforja za 30.

Dušik. — Ker so v primeri s kalijevimi ali fosforovimi gnojili vsa dušikova gnojila draga, moramo prej kot jih kupimo dobro premisliti in preračunati, če se nam bodo izplačala. Ako pravim, da je dušik velevažna rastlinska hrana, še ne sledi, da ga moramo dajati našim njivam baš v obliki čilskega solitra, žveplenokislega amonjaka itd. Dušik imamo doma v hlevskem gnoju, imamo ga v gnojnici in s pomočjo detelj in stročnic si ga lahko sami pridelujemo direktno na njivi. Glede tega poslednjega bom izpregovoril nekaj besed v posebnem odstavku. Vsekakor tudi umetna dušikova gnojila se nam bodo izplačala, če vemo, kaj hočemo z njimi doseči. Dušik ustvar-

ja predvsem zelenjavo (zelene dele rastline) in če želimo mnogo zelenjave, tedaj le kupimo čilskega solitra. Za vse drugačne rastline bo pa najboljša, da prej sami preizkušamo. Predno pognojimo hektaru ovsu s 150 kg čilskega solitra, pognojimo rajši samo en ar ali 100 kvadratnih metrov z enim kilogramom in pol istega gnojila; potem bomo pri merjali pridelek na tem kosu s pridelkom na drugem, ravno tako velikem kosu, ki ni bil pogojen in z lahkoto bomo izračunali, ali se nam bo izplačalo gnojenje s čilskim solitrom, ali ne. Pametno bomo storili, če bomo tako preizkušali tudi druga umetna gnojila pri vsaki vrsti sadežev.

Dušika je v zraku ogromne množine. Če bi ga mogli doseči, bi znašala njegova vrednost samo nad enim hektarom milijone in milijone lir, če bi bil seveda tudi potem tako drag kot je sedaj. Žal, da se le težko spaja z drugimi prvinami in ostaja za rastline brez vrednosti.

V slabi peščeni zemlji je dušika (v spojinah namreč) od sto do dvesto kg na hektaru; v zelo rodovitni, še neizrabljeni zemlji pa ga najdemo tudi od tristo do osemsto kg na hektar. Skoro ves ta dušik se nahaja v organskih ostankih, ki

so v zemlji, zato ga rastline ne morejo dobiti vsega, ampak komaj dva do štiri odstotke.

Umetna dušikova gnojila, ki jih dobimo na trgu, so »organska«, ki prihajajo od živali ali rastlin, in »neorganska«, ki jih pridobivajo na druge načine.

Sodin nitrat ali soliter nam je poznan pod imenom »čilski soliter«, ker ga dobivamo iz rudnikov južnoameriške države Čile. Dušik, ki je v tem solitru, je rastlinam najhitrejša dosegljiv. Iz tega razloga je za vrtnarje, ki hočejo, da se gnojilo hitro pozna, da hitro učinkuje, kakor nalašč. Potem ima čilski soliter tudi to dobro lastnost, da prodre globoko v zemljo in hrani dobro take rastline, katerih korenine segajo globoko v zemljo. In ker je končno v njem soda, ne pušča za seboj zemlje kisle. V čilskem solitru je okoli 15 ali 16% dušika. Čilski soliter da obilo povračila tudi če ga potrosimo po travniku ali če gnojimo z njim pšenici, ovsu itd. On predvsem povspešuje rast; ker pa zadržuje zrelost, ga moramo trositi zgodaj v sezoni in v majhnih množinah. Soliter trosimo vedno povrhu, podoravati ga ne smemo, ker bi ga s tem premnogo izgubili v nižje plasti zemlje.

Živinoreja in živinozdravništvo

Kako krmimo oljnate tropine?

Oljnate tropine dobimo v trgovini ali v pogačah, ali pa že zmlete. Predno jih pokrmimo živini, jih moramo na vsak način zdrobiti, pa naj si bo s posebnim mlinom, ali z roko, ali kako drugače.

Oljnate pogače moremo potem krmiti na najrazličnejše načine, tako n. pr. suhe, zmočene, ali v obliki hladne ali vroče juhe (napoja).

Suhe oljnate tropine krmimo predvsem konjem in ovcam. Tem živalim je bolje, dati jih v obliki drobnih koščkov, kot popolnoma zmlete. Za govejo živino in za prašiče pa je primernejše, da tropine zdrobimo v debelo moko ter isto pokrmimo samo, ali pa skupno z

drugo krmo, kot z rebo, korenjem, peso ali med rezanico. Predno primešamo moko iz oljnatih tropin rezanici, moramo rezanico poškopiti s slano vodo. Tako bodo tropine in rezanica živini najbolj teknile.

Zelo priporočljivo je, namakati zdobljene oljnate tropine v mlačni vodi. Vode damo tako malo, da se napravi iz tropin in iz vode nekakšno testo. To testo pustimo par ur, potem ga pa primešamo med drugo krmo, magari med seno ali slamo in žival bo vse slastno požrla.

Oljnate tropine podamo živini lahko tudi v obliki napoja v mlačni ali mrzli vodi. Priporočamo, da se taki napoji ne

napravljajo dolgo pred uporabo, ker bi se v nasprotnem slučaju lahko pokvarili, posebno pa v toplih mesecih. Iz istega razloga je tudi čistost posode za napoje zelo nujno priporočljiva.

Napoji z oljnatimi tropinami so posebno priporočljivi za mlečene krave, doječe svinje, kakor tudi za živino, katero hočemo odebeliti, potem pa tudi za okrevaljoče živali, kakor tudi za komaj odstavljenega teleta.

Kuhanje oljnatih tropin je le redko kdaj na mestu, pri nas skoraj nikdar, ker se dobe pri nas v trgovini skoraj izključno le sezamove, lanene in orehove tropine, ki nimajo nobenega slabega duha. Kuhati kaže samo one tropine, ki imajo kakšen poseben duh, katerega hočemo odpraviti. Poškropljenje z vodo ali namakanje tropin v vodi pa je skoraj vedno priporočljivo, ker prihranimo

na ta način živali dolgo prežvekovanje in ji olajšamo prebavljanje.

Umljivo je, da moramo hraniti oljnate tropine na suhem prostoru in jih moramo očuvati pred plesnobo, ki napravi tropine škodljive. Vedno je boljše kupovati tropine v pogačah in jih tudi v tem stanju hraniti, ker ostanejo več časa suhe, kot pa zdrobljene, ki vsrkavajo vlago.

Koliko tropin naj pokrmimo na glavo in dan? Boljše je malo, kot preveč. Majhno količino žival rada vzame in lahko prebavi. Preobjesti se žival ne sme. O tem pa bomo še govorili.

Marsikatera žival noče takoj jesti oljnatih tropin. Tako žival moramo priučiti na tropine. Podajmo ji pri začetku samo par dkg tropin in sicer med otrobmi ali med rezanico, polagoma se bo žival priučila in nadalje jih bo rada jedla.

Mlekarstvo

Ing. Francè Pegan:

Gnetenje masla.

Pri gnetenju masla delajo naši mlekarji precej napak. Marsikateri mlekar pravi: da sem le iz pinje vzel dobro maslo, pa je vse v redu, zgnete mi ga lahko vsak otrok. In vendar to ni res.

Gnetenje masla je zelo važno opravilo, ki ga moramo izvršiti skrbno in natančno, nič manj, kot pinjenje.

Zakaj pravzaprav gnetemo maslo?

Gnetenje ima namen, odstrani iz masla ostanke pinjenega mleka ali pinjenca, ki se nahajajo v večjih, ali manjših kapljicah med grudicami masla.

Predno začnemo maslo gnesti, operemo gnetilnik z vodo, da se maslo ne prijemlje lesa — predpostavljamo namreč, da imamo v mlekarji gnetilnik in da ne mešamo pot in umazarijo roke z maslom. Nato postavimo maslo na gnetilnik in začnemo gnesti; zapomnimo si, da se ne sme dati nikdar na gnetilnik preveč

masla naenkrat. Izpočetka gnetemo počasi, potem malo hitreje, vendar se mora vršiti gnetenje vedno nalahko in ne nasilno.

Najboljša toplota za gnetenje je 10° do 15° C.

V manjših mlekarjih, kjer ni mogoče vedno doseči te toplote, dobimo poleti premeško maslo, pozimi pa postane maslo naenkrat trdo in se začne drobiti. Kakor mehko letno maslo, tako vsebuje tudi prehitro strjeno, zimsko maslo preveč pinjenca, ki ga nismo mogli izgnesti. Tako maslo je vodeno, izgubi svoj dober okus in se začne kmalu kvariti. Glavno lastnost, ki jo zahtevamo posebno od letnega masla, to je stalnost, smo na ta način uničili.

Če ima maslo iz kateregakoli vzroka preveč pinjenca, si pomagamo pozimi na ta način, da gnetemo maslo večkrat v presledkih eni ali dveh ur. Preveč časa naenkrat ne smemo gnesti masla, ker bi ga sicer pregnetli. Postalo bi mehko, pinjen-

ca pa bi ne pustilo, ampak bi ga zadržalo. Če pa gnetemo maslo večkrat v presledkih, izgnetemo iz masla vsakokrat nekaj pinjenca in do prihodnjega gnetenja se maslo zopet strdi. Poleti pa je najbolje, če pustimo posodo z maslom, ki je bilo že enkrat gneteno če noč v koritu s tekočo hladno vodo in ga zjutraj pri hladu še enkrat pregnetemo.

Sploh se moramo držati pri gnetenju masla razven prej navedenih stvari še sledečih pravil:

1. V prostore, kjer gnetemo maslo in kjer imamo maslo spravljeno, ne sme sijati solnce. Maslo je zelo občutljivo na pram solčnim žarkom, ki povzročajo, da postane belo in da dobi okus po loju. (To je napaka mnogih naših mlekarn). Najbolj varno je spravljeno maslo v temni, hladni kleti, ki pa mora biti suha, zračna in vedno čista.

2. Prostor, kjer se gnete maslo mora biti prost vsakega duha in vsake zatočlosti. Gnetenje masla ne spada v prostor, kjer zori sir. Ta prostor ima svoj poseben duh, ki ne more biti nikakor brez slabega vpliva na kakovost masla. Tudi se ne sme že zavito maslo puščati v prostoru, kjer zori sir. Zorenje sira je delo bakterij, maslo pa moramo najskrbneje varovati pred bakterijami, če ga hočemo ohraniti dobrega.

3. Če maslo na gnetilniku peremo z vodo — boljše je, če ga peremo pred gnetenjem v pinji — moramo paziti na sledeče: Voda, s katero peremo maslo, mora biti mehka; rudninske snovi, ki so raztopljene v trdi vodi v večji meri, pokvarijo okus in večkrat tudi izgled masla. Dalje moramo paziti, da je voda, ki jo rabimo za pranje masla prosta vseh škodljivih bakterij, z drugimi besedami, da ni znečiščena predno pride v mlekarno z gnojnico, s kakimi odpadki, ali podobno. Najboljše je, če spravimo v cev vodo takoj pri izvirku. S tem dosežemo, da je voda popolnoma čista in da ima približno stalno toploto poleti in pozimi.

4. Gnetilnike moramo držati vedno v največji čistosti. Ko smo zgnetli maslo, oribamo in operemo gnetilnik s toplo vodo. Najmanje enkrat na teden pa pobe-

limo gnetilnik — ravnotako kot tudi pinjo — z apnenim beležem. Belež pustimo 10 minut, da se vpije v les in uniči vse bakterije in škodljive zarodke sploh. Nato gnetilnik dobro oribamo in operemo.

5. Enako moramo držati čisto tudi vse orodje, ki ga rabimo.

Da naše mlekarnе ne izdelujejo takega masla, kot bi ga lahko, je deloma krivo neznanje.

Še vedno se ne zavedajo voditelji naših mlekarn, kako neprecenljiv je za mlekarno pramen studenčnice ali potoka, ki ima vedno približno stalno toploto. Pa ne samo voditelji mlekarn, tudi mlekarji sami, ki izdelujejo maslo in na katerih leži vsa odgovornost, niti oni ne znajo tega čeniti. Videl sem na lastne oči, kako so imeli v neki mlekarni napeljano vodo, ki bi lahko poleti hladila smetano in maslo, pozimi pa ogrevala, toda oni se tega niso posluževali, rabili so vodo samo za pomivanje posode in orodja. Kaj naj rečemo k temu? Poduka je potreben naš mlekarn in dobrih nasvetov. Toda žalibog gredo mnogokrat ti poduki in dobri nasveti pri enem ušesu noter, pri drugem pa ven. Nimamo denarja, da bi to uredili, pravijo eni, smo preobloženi z dolgovi, odgovarjajo drugi, tretji zopet pravijo, saj je ta mlekarna samo začasna, ko bomo imeli novo, bomo že uredili. Take in podobne izgovore sliši človek vsaki dan. Ko pa se pokvari več kvintalov masla, ne samo poleti ampak celo pozimi, potem pa stroški niso premajhni, potem trpijo in molčijo. Res, težko je danes vzeti denar iz žepa in si popraviti mlekarno, kupiti nov gnetilnik, ali pa zamenjati stare, slabo pocinjene vrče, ki pokvarijo maslu njegov dober okus z novimi. Ni pa težko mlekarnju odtegniti pri izplačilu mleka vsakemu članu par lir, ker član tega ne občuti. Saj ni treba odtegniti vsega naenkrat; mlekarna, ki res nima denarja, si bo že znala pomagati, da bo lahko plačevala kupljene stroje in orodje v obrokih. Več dobre volje je treba, in malo premisleka, pa bomo takoj spoznali, kaj nam je storiti. Na eni strani imamo najrazličnejše trgovce, ki nam večinoma vsi mnogo obljublajo, a malo

izpolnijo. Lahko se smatramo srečne, če nas niso pohnili v kako večjo nesrečo, kar se pa žalibog zgodi premnogokrat.

Sicer pa je naš človek tak, da se tujca boji in če je osleparjen molči — ali pa še celo zvrta krivdo na domačina, češ da ga ni izvlekel iz zagate (ne vpraša se, ali je bilo to mogoče, ali ne!)

Na drugi strani pa imamo svojo združeno organizacijo. Kdor jo je enkrat spoznal, ta se je drži trdno, kdor pa je še ne pozna, naj se zanjo zanima. Ne bo mu treba dolgo povpraševati, spoznal jo bo kmalu.

Zakonite določbe glede masla in sira.

S 1. januarjem t. l. je stopil v veljavo kraljevi dekret-zakon za zaščito v kmetijstvu potrebnih in iz kmetijstva izvira-jočih predmetov. V prihodnjih številkah »Gospodarskega lista« bomo seznanili čitatelje še z ostalimi določbami, danes se omejimo samo na to, kar se tiče sira in masla. Priporočamo vsem voditeljem mlekarskih zadrug, da se seznanijo s predpisi.

Pod imenom »maslo« se sme prodajati samo maslo iz kravjega mleka. Maslo iz kozjega ali ovčjega mleka se sme prodajati samo pod imenom »kozje« ali »ovčje maslo«. (Člen 26).

Prepovedano je izdelovanje in prodajanje masla, ki ima manj kot 82% masti. Za trpežnost masla se ne sme uporabljati nobene druge snovi, kot sol in natrijev borat, slednjega pa največ 2 tisočinki. Od zdravstvenih oblasti prepove-

danih barv se ne sme uporabljati. (Člen 27.)

Mešanice masla z drugimi mastmi ne smejo nositi imena »maslo« temveč ime »margarin«. (Člen 28.)

Sir.

Sir je izdelek, katerega dobimo potom sirjenja iz celomastnega, ali deloma ali popolnoma posnetega mleka ali iz smetane, pa naj si bo sirjenje povzročeno po kislini ali po sirišču, četudi rabimo kvasila in kuhinjsko sol. (Člen 32.)

Kdor izdeluje ali prodaja sir, mora označiti njegovo mastnost. V tem oziru bodo izdani še posebni predpisi. (Čl. 33.)

Prepovedana je prodaja gnijočega sira in takega, ki je barvan s prepovedanimi barvili. (Člen 34.)

Sir, ki ni napravljen samo iz mleka, mora biti kot tak označen. (Člena 35 in 36.)

Knjigovodski tečaj za voditelje mlekarn.

Vršil se bo v petek, dne 19. marca (Sv. Jožef), v soboto dne 20. marca in v nedeljo, dne 21. marca.

Tečaj je namenjen predvsem tajnikom in blagajnikom mlekarskih zadrug. Dos sedaj se je oglasilo 19 udeležencev, ki morajo biti v Cerknem dne 19. marca že dopoldne. Udeleženci iz cerkljanske okolice naj poskrbe sami za hrano in prenočišče. Boli oddaljeni naj nam javijo glede tega svoje želje. — *Zadružna Zveza v Gorici.*

Sadjarstvo

Fr. Magajna.

Še enkrat: zimska zlata parmena.

Še je cenjeno to nebogljeno dete naših sadovnjakov. Šibko je pač, slabega zdravja, zebe ga pozimi, gliste ima in ugasne v najlepših letih. Toda če pozabimo na vse to, je pa res dobro tole jabolko. Toda jaz, zakrknjen grešnik, navzlic vsem priporočilom nikakor ne mo-

rem svetovati sadjarjem saditev zimske zlate parmene, če je še ne poznajo dobro. Onim pa, ki jo poznajo mislim, da ni treba nikakih nasvetov več. Sicer pa naj ne bo merodajna samo moja beseda; še nekaj drugih sadjarjev je, ki soglašajo z mano.

Tako je na primer na podlagi dvajsetih ocen od raznih sadjarjev na Slovenskem prišel sadjarski učitelj g. M. Hu-

mek do naslednjega zaključka (glej 2. št. I. letnika Slov. Sadjarja):

»1. Zimska zlata parmena ni za gorkejšje vinorodne kraje niti za plitvo, peščeno, lahko, suho zemljo. Nikdar ne bo dobro uspevala na pustem travnatem svetu brez oskrbovanja, t. j. obrezovanja, snaženja, gnojenja — brez negovanja sploh. Tudi za vzgojo debel v drevnicah ni prikladna, ker ne dela zdravih, trpežnih debel.

2. Bolj primerna je za mrzlejšje kraje z globoko, močno, ne presuho in ne premočno zemljo v južnih a zavetnih legah. Izvrstna je v teh krajih za precepljanje zdravih a nerodovitnih jablan. Prav tako primerna je za pritlično drevje, zlasti sadne grmiče, a cepljena na divjak ali kvečjemu na Ivanovo jabolko. V vseh teh primerah bo pa res trajno zadovoljila edino le tedaj, ako jo bomo redno obrezovali, gnojili in skrbno zatirali škodljivce na njej. Na vsak način jo moramo škropiti z bakreno galico kakor vinsko trto.

Zimska zlata parmena za splošno saditev v večji množini ni priporočljiva. (Vse podčrtal g. M. Humek.)

V Reški dolini je pred leti Kranjska kmetijska družba največ razširila zlato zimsko parmeno. Pa tudi kar je bilo drugih vrst so bile cepljene na debelcih parmene. Kaj je posledica? Trdno prepričanje med vsemi našimi sadjarji, da so drevesca »od družbe« za nič, da ga ni boljšega drevesca od lesnike izkopane v gozdu. Na kratko, Kranjska kmetijska družba je prišla pri naših priprostih sadjarjih ob ves ugled in samo zaradi te nesrečne parmene, ki jo je svoječasnno razširjala.

V sadonosnih krajih naše vasi (Gornjih Vrem) je bilo pred vojno več sto dreves parmene, danes je nimamo nič več; kako drevo tu pa tam še životari, pa ne bo dolgo, ko bodo zginila še ta.

Gospod P. Vallig pravi, da je parmennin sad izboren in se ga vedno lahko proda in navadno dražje kot druge vrste. Vse to je res a še bolj res bi veljalo to za beli zimski kalvil. Zakaj ne bi kdo priporočal tega? Na srečo belega kalvila

ne poznamo, predobro pa poznamo parmeno.

Soglašam pač z g. Valligom, da bi bila naša dolžnost boriti se proti številnim sadnim škodljivcem in o tem sem pisal že sam (»Branimo naše sadovnjake.« Gosp. čitanka, str. 118), toda reči, pisati in soglašati je lahko, storiti je pa nekoliko težje.

Nikar ne mislite, da so naši ljudje leni, nasprotno, mučijo se za žive in mrtve in zlo je le v tem, da se prekrčevito držijo zastaranih metod, ker novejšim praktičnejšim ne zaupajo.

Ako ima človek deset ali dvajset jablan, bo že nekako lahko umno sadjaril, gnojil in negoval drevje ter zatiral škodljivce. Toda če je okolica velik sadni gozd, ki zahteva bataljon delavcev, katerih pa ni, je stvar mnogo bolj kočljiva. Ne da se drugače pomagati, kakor da sadimo take vrste, ki imajo skromne zahteve a navzlic temu obilno rodijo primerno lepega dasi ne najlepšega in najfinejšega sadja. Kanadska reneta je na primer plemenita vrsta, katere sad se vedno lahko proda, morda celo lažje nego zlato parmeno. Vrh tega je tudi zdrava, krepke rasti in sad se čudovito dobro drži na vejah, kar je važno za naše burjevite kraje. Toda navzlic vsemu temu jo naši sadjarji čedalje bolj opuščajo in to iz enostavnega vzroka, ker dajejo druge manj vredne vrste večji dohodek. Tako naprimer je ontarijo vrsta, ki nas mnogo bolj zadovoljuje; vremenska (?) pisanica še bolj, »srčki« in rdeči mašancgar istotako, veliki renski bobovec pa še najbolj.

Veliki renski bobovec! Slaba in neokusna vrsta, ki je ne moremo niti od daleč primerjati z zlahtnim sadjem parmene, pa je večjega gospodarskega pomena za našo dolino kot desetkrat toliko parmennin. Pod vsakovrstnimi imeni poznamo to vrsto pri nas: Bujsko jabolko, Žagarjeva pisanka, nova trdlika — to je sorta nad vse! Drevo je zdravo, krepko rastoče, neizbirčno, krasno kljubuje škodljivcem, veter ne otreša sadja, rodi pa tako, da si ne moremo želeti boljšega. Za mrz se ne zmeni posebno in ko je staro dvajset let začne šele živeti in ne umirati

kakor parmena. Sadje je težko, malo podvrženo gnitju, trpežno kot maklenova grčka in v vrečah ga lahko pošljemo na trg, kakor krompir. Bobovec je za nas! Mi nočemo zamudnega igranja z lepimi košaricami in svilnatim papirjem, ki vrže nekaj stotakov; mi hočemo nakladati vagona na železniških postajah in spravljati tisočake v »žakeljce«. Ni bila letos posebna sadna letina a vendar je kakih deset ali petnajst posestnikov v naši vasi prejelo za sadje nad trideset tisočakov — pa ne za parmeno! Pridite v Reško dolino in vprašajte pri posestniku Dolganu, ki je lani pridelal skoro sedem vagonov jabolok, koliko ima parmen. Čudili se boste odgovoru!

Katere jabolke naj cepimo?

Vsak bi rad imel ono vrsto jabolok, ki mu bi mnogo in redno rodila in katere sad bi se drago prodal.

Navadno iščejo naši sadjarji različne vrste s tujimi imeni, katerih niti ne poznajo, domače vrste pa prezirajo. Niso vse domače vrste enako dobre, a vrsta

Sevka zasluži na vsak način vso našo pažnjo.

Ne bomo tu opisovali imenovane vrste, ker opisovanje nima za našega sadjarja nobenega pomena. Kdor pa se hoče prepričati o kakovosti vrste Sevka, naj se potruži v Soško dolino od Plavi do Sv. Lucije in proti zapadu do Čedadu. Tu je jabolka Sevka doma in o njeni kakovosti priča predvsem dejstvo, da tamkajšnji sadjarji sploh nobene druge vrste jabolok ne vsade in ne cepijo, kot Sevko.

Je to bogato in precej redno rodeče zimsko jabolko, zelo trpežno, katerega se vedno lahko prodaja.

Sadjarji in ljubitelji sadnega drevja! Tja stopite po cepiče, in se ne boste kesali.

Opomba uredništva: Priobčujemo naslednji poziv, ki nam je prišel od večšega kmetovalca. Urednik pozna to vrsto, ki spada brezdvomno med najboljše vrste jabolok, ki rastejo v našem ozemlju. Hudo je samo to, da je vojna skoraj v celem kanalskem sodnem okraju uničila vsa rodeča drevesa. V Slovenski Benečiji se pa cepiče lahko dobi.

Vinogradništvo in kletarstvo

Inž. Pegan:

Izboljšanje naših vin.

Letošnja vinska kriza je resen opomin za našega kmeta. Dobro vino gre iz hramov, slabo pa ostaja.

Sicer mi poreče marsikateri kmet: jaz sem prodal vino vsako leto ravnotako kot oni, ki so imeli boljša vina. Imel pa sem ta dobiček, da je bil moj pridelek večji, ker moja klarnica rodi vedno več, kot sosedova grganja ali pa rizling.

Na to mu odgovorjam sledeče: V splošnem opažamo vsako leto bolj, da grejo dobra vina prej iz kleti, kot slaba. Tudi se vrne kurec vsako leto v klet, kjer ve, da bo dobil vedno dobro vino, medtem ko ima gospodar s slabim vinom vedno

drugega odjemalca in še tega mora iskati. Slabo vino moramo prodati vedno 20, pa tudi 30 in 50 cent. cenejše, kot dobro vino.

In še ena stvar! Kaj pa vinske napake in bolezni? O tem bi se dalo govoriti mnogo, povdarjam pa samo to, da se slabo vino vedno prej pokvari, kot dobro. Vinske napake in bolezni povzročajo našemu kmetu mnogo skrbi, še več pa škode.

Kaj tedaj?

Izboljšati moramo naša vina. Kdor hoče imeti dobro vino, bo sadil le dobre vrste trt. Izogibal se bo onih trt, ki dajo slabo vino, čeprav je pridelek večji. Starih vinogradov seveda ne moremo čez noč spremeniti, pač pa se to lahko zgo-

trta iz kakšne di polagoma. Če je kakšna vedno na nje- kakoli razloga usahnila, vsa vedno no mesto le dobro trto. Škoda vednih imamo v vinogradu nekaj manjvrstnih trt, ki so stalno podvržene boleznim. Imajo zato slabo grozdje, ali na imajo zelo malo grozdja, te trte tudi precepimo le z dobrimi vrstami. Ko širimo vinograd, sadimo vedno le dobre vrste trt. Če bomo postopali vedno na ta način, se bo poznalo naše delo v nekaj letih tudi v starem vinogradu. Nove vinograde delajmo le v lepih, sončnih legah; slabe trte naj ne bo videti v njih.

Mi bo zopet kdo rekel: bi že sadil dobre vrste, toda kaj, ko so tako občutljive. Kdor tako govori, ta ni razumen gospodar. Vse trte so občutljive, ene več, druge manj; tudi izmed manjvrednih so nekatere zelo občutljive. Če zamudimo pravi čas za škropljenje, bodo to občutile vse trte, ravnotako tudi, če zamudimo zveplanje. Tudi če poškopimo mlade poganjke s premočno raztopino galice in apna, bodo več ali manj vse trte osmojene. Sedanje razmere zahtevajo od nas popolnega znanja in točnega izvrševanja vseh vinogradniških opravil.

Drugi prednogoj za izboljšanje naših vin je razumno kletarstvo. V razumnem kletarstvu smo bili pri nas dosedaj povprečni zelo pomanjkljivi. Toda to je nujna zahteva sedanjega časa; uspeval bo edino oni, ki jo bo upošteval.

Nabavite si pravočasno modro galico!

Lansko leto je peronospora povzročila ogromno škodo našim vinogradom. Vinogradniki so pravili, da ni bila modra galica za nič, da so bili smeti, da je bila plavo pobarvana soda itd. Vso krivdo so zvalili na modro galico, ki pa je bila pri vsej škodi popolnoma nedolžna.

Vzrok veliki škodi vsled peronospore je bil predvsem v deževnem vremenu, ki je trajalo skoraj celo leto in pa ker niso vinogradniki preč škropili dovolj zgodaj. Kdor pa hoče zgodaj škropiti, mora imeti na razpolago modro galico že zgodaj, to je, ne sme je iskati šele takrat, ko jo že nujno rabi.

Z borbo proti peronospori je tako, kot z vlakom. Razočaran in oškodovan je vsak, ki pride tudi samo pol minute pozno. Zato pa kmetovalci, vsaj začetkom aprila meseca imejte že kupljeno potrebno modro galico.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Glavne določbe zakona o melioracijah. (Zakon z dne 23. decembra 1923 št. 3256, Gazzetta Ufficiale z dne 24. marca 1924 št. 71)

Ker se v zadnjem času mnogo govori o melioracijah, posebno o sušenju močvirnatih krajev (glej članek našega urednika v »Goriški Straži« z dne 27. januarja), navajamo v naslednjem glavne določbe iz zgoraj navedenega zakona. Upoštevane so samo najvažnejše določbe, oziroma najvažnejši členi.

O melioracijah sploh.

Kdor hoče proučevati melioracijo, bodisi prve ali druge kategorije, mora vložiti prošnjo na prefekta in navesti povzročino, katero misli proučevati kakor tudi naznačiti dobo, kedaj misli začeti in dokončati proučevanje.

Dovoljenje za proučevanje je lahko podeljeno istočasno več osebam. (Člen 4.)

Načrti.

Načrti za melioracije morajo biti proučeni iz stališča — kjer je to le mogoče — da se istočasno utrdi in uredi dolinsko in brdnato zemljišče in da se uporabi voda za namakanje in za gonilno silo.

Načrti morajo vsebovati:

a) potrebna dela za zgradbo cest, s katerimi se združi meliorirano zemljišče z bližnjimi obljudenimi središči;

b) potrebna dela za pogozditev in utrditvev kotlin v goratem kraju, potem utrjenje dun (premikajoči se pesek), ako so ta opravila tesno združena z melioracijo;

c) potrebna dela za ureditev strug in nasipov ob tekoči vodi, ako so ta dela nujno potrebna za stalno melioracijo;

d) potrebna dela za zagotovitev potrebne vlage kulturam in za tok vode v kanalih. (Člen 9.)

Načrti melioracije morajo predvidevati tudi potrebna dela za zagotovitev pitne vode. (Člen 10.)

Kdo odobri načrt.

Načrte odobri ministrstvo za javna dela, ki zaslíši Pokrajinski urad za javna dela (Genio Civile) glede predpogojev in glede proračunjenih cen za melioracijo. (Člena 18 in 27.)

Kdo izvrši melioracijo?

O p o m b a : V naslednjem so upoštevane same melioracije 1. kategorije.

Melioracije prve kategorije izvrši država, ali notom koncesije pokrajine, občine ali zadruga prizadetih posestnikov ali pa družbe in posamezniki. Vzdržujejo jih posestniki. (Člen 17.)

Denarna sredstva za izvršitev melioracij.

Stroške za melioracije prve kategorije nosi država do višine petih desetih, eno desetino nosi okrajina ali soudeležene pokrajine, eno desetino pa občina ali zainteresirane občine in tri desetine posestniki nepremičnin v melioracijskem ozemlju.

(Danes je razdelitev stroškov naslednja: Država 50 do 60%, pokrajina 20%, občine so proste, ostalo posestniki.)

Prispevek posestnikov je vezan na zemljišče. (Člen 16.)

Prispevek, ki odpade na prizadete posestnike, mora biti plačan v letnih obrokih, katerih ne more biti manj kot pet in ne več kot petdeset. V obroku so vključene tudi obresti, ki morajo biti enake onim, po katerih daja redna posojila Cassa Depositi e Prestiti (Člen 20.)

Stroški se razdele provizorično med posamezna posestva sorazmerno s površino.

Po izvršeni melioraciji se stroški razdele med posamezna posestva z ozirom na v resnici dosežene koristi, upoštevajoč prej vplačane prispevke. (Člen 14.)

Hranilnice (Casse di Risparmio) in oni zavodi, ki se pečajo s hipotekarnim kreditom, so pooblašteni dajati posojila onim, ki izvršujejo melioracijo. Kot jamstvo za izterjanje posojila veljajo iste določbe, kot za izterjevanje zemljiškega davka. (Člen 42.)

Ustanovitev zadruga za izvršitev melioracije.

Prošnji za ustanovitev zadruga na melioraciji interesiranih je potrebno priložiti:

a) Splošno poročilo glede melioracije in potrebnih del, seznam potrebnih stroškov in označbo površine, katero je potrebno meliorirati.

b) Načrt s črtežem (mapo), kjer je razvidno, kako bodo dela izvršena.

c) Seznam interesiranih posestnikov z označbo pri vsakem, koliko zemljišča ima, ki spada pod melioracijo.

Ako izide inicijativa za ustanovitev zadruga od strani prefekta, preskrbi navedene dokumente Pokrajinski urad za javna dela (Genio Civile).

Na vprašanje prefekta morajo katalni uradi dati vsa potrebna obvestila, ki so potrebna za seznam interesiranih posestnikov. (Člen 71.)

Po objavi prošnje in dokumentov (glej prejšnji člen) skliče prefekt na praznik ali nedeljo sestanek vseh posestnikov, ki so interesirani na melioraciji, da odločijo o ustanovitvi zadruga in da imenujejo prvi odbor.

Ako se izjavi za zadrugo večina prisotnih in ako ta večina predstavlja tudi večino površine, ki pade pod melioracijo, preskrbi ministrstvo kraljevi dekret glede ustanovitve zadruga. (Člen 72.)

Da je večina za ustanovitev zadruga, se smatra tudi v naslednjih slučajih:

a) Ako ni bilo ugovorov pri objavi predloga za melioracijo in ako smatra ministrstvo, da ugovori niso tako tehtni, da bi mogli resno motiti delovanje zadruga;

b) ako se je na sestanku interesiranih posestnikov izrekla večina prisotnih za ustanovitev zadruga in ako poseduje ta večina vsaj eno četrtino vsega ozemlja, ki spada pod melioracijo.

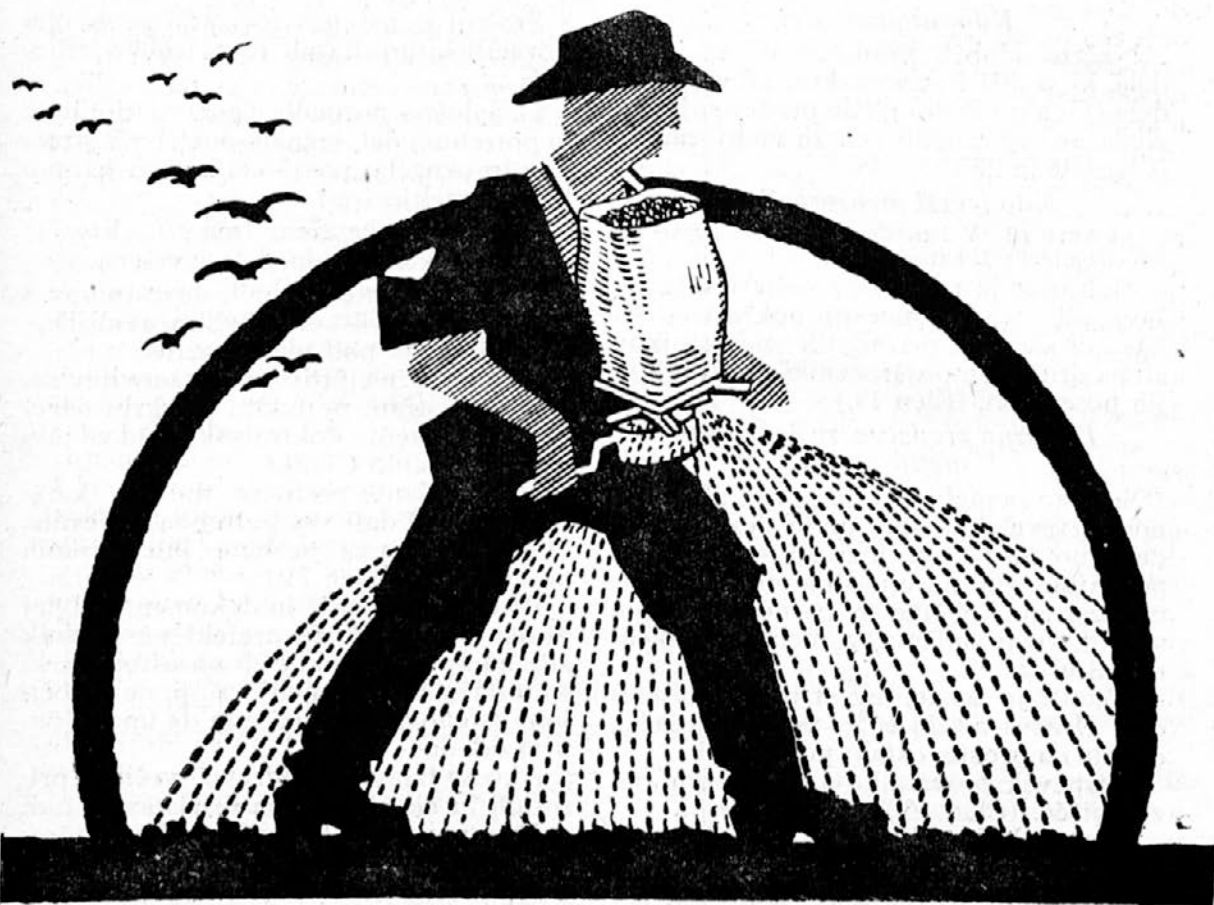
Interesirane posestnike lahko zastopajo na sestanku tudi delegati. (Čl. 73.)

Občni zbor izvoli začasni odbor, ki pripravi pravila in vse potrebno v svrhu

a) določitve sedeža zadruga;

b) ureditve upravnega in tehničnega urada, blagajne itd. (Člen 74.)

To bi bile glavne določbe glede začetka, financiranja in izvršbe melioracij ter ustanovitve izvršilnih zadrug. Zakon da je tudi navodila za vzdrževalne zadruga, ki morajo slediti izvršilnim zadrugam. Izvršilna zadruga namreč melioracijo izvrši, vzdrževalna zadruga pa ima nalogo, da izvršeno melioracijo vzdržuje.

Ročna sejalka.

Priobčujemo sliko nove ročne sejalkе, katere zastopnik za Goriško je g. Oddone Mosettig, Gorica, via Mameli 8.

Po pojasnilih, smo jih dobili od omenjene tvrdke, je bila ta sejalka praktično preizkušena in ima sledeče prednosti:

1. Uporablja jo lahko vsak otrok in se ne more hitro pokvariti.

2. Seje pravilno in enakomerno in sicer v širini 6 metrov.

3. Posledica enakomernega sejanja je velik prihranek na semenu.

4. Uporablja se je lahko za vsakovrstno seme in tudi na strmih njivah.

Ta sejalka je bila preizkušana tudi v uredništvu Gospodarskega lista. Seveda merodajno preizkušanje more biti samo sejanje na njivi. Ako jo je kdo od čitateljev že nabavil, ali videl v praksi, naj nam javi svoje mnenje.

Apno v zelenjadnem vrtu.

Dejstvo je, da v mnogih vrtovih peša rast zelenjadi, kljub temu, da je zemlja pravilno obdelana in pognojena. Vzrok slabe rasti je iskati v največ slučajih v preveliki mokroti zemlje, ki je postala kislá. Velikokrat si kmetovalec ne zna raztolmačiti tega pojava in tudi ne ve, da daje odpomoč ravno apno. Apno, ki je rastlini za popoln razvoj ravno tako neobhodno potrebno, kakor na primer dušik, ogljikov dvokis itd., se nahaja v mnogih naših zemljah v nezadostni količini. Učinek apna je direkten in indirekten. Direktno učinkuje apno kot zelo važna hranilna snov, indirektni učinek pa obstoji v tem, da apno zemljo rahlja in povzroča drobljenje zemlje. Apno je izvrstno indirektno učinkujoče gnojilo, ker znatno izboljšuje fizikalne lastnosti zemlje. Premokra zemlja postane sčasoma kislá, ker voda izluži iz nje apno in ga odplavi. Če pognojimo tako zemljo z apnom, uničimo njeno kislobo, ker se apno veže s kislinami, ki se nahajajo nevezane v zemlji. Z apnenim gnojenjem postane zemlja rahlejša in pristopnejša zraku.

Kje naj se torej uporablja apno v zelenjadnem vrtu? Na to vprašanje pravimo: povsod, posebno pa v težjih, mokrih zemljah, ki so kislé. Koliko apna damo zemlji, to zavisi od njene kakovosti. Mokra in težka tla prenesejo večjo množino apna, kakor pa suha.

Pravimo, da gnojimo peščené zemlje v zvezi z drugimi gnojili. Iz tega je razvidno, da je potreba apna v posameznih zemljah različna. V splošnem pa bomo potrosili na tisoč kvadratnih metrov 300 kg apna v obliki prahu. Taká gnojitev zadostuje navadno za 6 let. Troši se žgano, negašeno apno, ki se v ta namen zmelje v prah.

Apno izboljšuje torej fizikalne lastnosti zemlje (indirektni učinek) in služi kot neobhodno potrebna hranilna snov za rastlino (direktni učinek).

Uspeh apnenega gnojenja se bo gotovo pokazal na rastlinh, vendar pa moramo razven trošenja apna pognojiti zemljo tudi še z drugimi gnojili, kakor

sicer delamo. Nikdar ne smemo trositi apna skupno s hlevskim gnojem, amoniakovimi in superfosfatnimi gnojili, oziroma s kostno moko.

Fr. Ferlan.

Kako naj se že sedaj borimo proti gnitju krompirja?

Naš kmet gnoji krompirju s hlevskim gnojem in sicer na ta način, da poméče gnoj v prazno brazdo in na njega polaga krompir. Pri tem obstoji ena nevarnost, ki je posebno letošnje leto zelo velika. Sveže narezan krompir pride v dotiko z gnojem, v katerem se nahajajo milijoni najrazličnejših baterij. Mlada, nezacepljena rana na krompirju tvori široko odprta vrata, pri katerih lahko začnejo škodljive bakterije svoje razkrajevalno delo. Posebno še, če smo pometali na gnoj večje količine gnilega krompirja, ki ga lansko leto ni manjkalo, je opravljena bojazen, da nam bo letos krompir zopet gnit. Zato je nujno potrebno, da smo v tem oziru zelo previdni. Na vsak način je dobro, če narežemo krompir že par dni pred sajenjem, da se napravi v tem času na prerezanem mestu mrenica, ki zapira krompirjevo rano. Tudi bo na vsak način koristno, če sadimo krompir na drugo njivo, ne tja, kjer nam je lansko leto gnit. Če smo si letos nabavili novo seme, ne spravljajmo ga do sajenja tja, kjer je bil lanski krompir, predno nismo prostora dobro počistili in poskropili z apnenim beležem, ali poparili večkrat z vrelo vodo, če so to deske.

Gnojitev krompirja.

Razven hlevskega gnoja, ki se pri nas največ rabi za gnojenje krompirja, uporabljamo lahko tudi razna umetna gnojila, ki nam jih krompir prav dobro plača. Kako deluejjo umetna gnojila vidimo najlepše iz sledečega poizkusa:

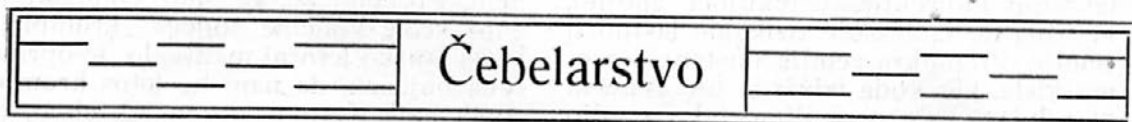
Vrsta umet. gnoja	Množina na 1 ar (100 m ²)	Pridelek na 1 ar (100 m ²)
Negnojeno		78 kg
Gnojeno	superfosfat amon. sol 40% kalijeva sol	3 kg 1 kg 1.5 kg
		137 g

Če računamo, da stane 1 kg superfosfata 35 cent., 1 kg amonijakove soli 2 L in 1 kg 40% kalijeve soli 80 cent. stanejo umetna gnojila za pognojitev 100 m² skupno 4.25 L. Kot vidimo iz zgornjih podatkov, je bil pridelek na pognojeni parceli za 59 kg večji, kot na negnojeni. Če računamo prodajno ceno krompirja 1 L vidimo, da se poveča čisti dobiček pri uporabi umetnih gnojil na 1 aru za 54.75 L, oziroma da nas stane 1 kg tega krompirja, ki smo ga pridelali več, kot na nagnojeni parceli 7 cent.

Kar se tiče vrste umetnih gnojil omejnemo to, da rabi krompir predvsem kalij, ki je neobhodno potreben za tvorbo škroba, ki je glavni sestavni del gomoljev. Kalij prija krompirju bolj v ob-

liki 40% kalijeve soli, kot pa v obliki kajnita. Od fosfornih gnojil rabimo za krompir superfosfat in od dušikovih gnojil najbolj prija krompirju žvepleno kislji amonij, ali kratko rečeno amonijeva sol. Vendar pa krompir dobro plača tudi čilski soliter. Superfosfat in kalijevo sol potrosimo pred sejanjem in potem njivo pobranamo. Če gnojimo z amonijevo soljo jo potrosimo tudi pred setvijo, medtem ko čilski soliter najbolj koristi, če ga potrosimo dvakrat in sicer prvič pri sajenju krompirja in drugič pri okopavanju. Tudi če smo gnojili krompirju s hlevskim gnojem, lahko uporabljamo za prignojevanje še umetna gnojila. Seveda jih potrosimo v tem slučaju v manjši meri.

Inž. Pegan.

Čebelarenje v marcu.

Po hudi zimi je nastopilo že nekaj prav krasnih pomladnih dnevov. Čebelar se mora lotiti prvega pregledovanja panjev. Pri tem bo letos opazil, da so se čebelne družine čez zimo precej skrčile. Kriva je temu mrzla zima, ki je zahtevala zlasti med čebelami veliko žrtev. Poleg tega smo opazili, da je bilo letos ropanje panjev skoro na dnevenem redu. Najbrže so ga povzročile slabo z medom preskrbljene tuje družine, ker smo zastoj čakali obljubljeni sladkor za pitanje čebel.

Zdi se, da je zima pobrala vse od poletnega dela izdelane čebele in da so nam ostale le pozno jesenske.

V prva pomladanska dela spada sledeče:

1. Čebelar naj panj pridno osnaži mrtvecev, če tega ne stori, povzroči čebelar mnogo nepotrebnega truda. Sai lahko vsakdo opazi, kako se čebele mučijo, da odstranijo vse mrtvece iz svoje bivališča. To snaženje izvršujemo ob času, ko so čebele na izletu.

2. Pazi naj čebelar, ali ni postal kak panj brezmatičen. To lahko najbolj za-

nesljivo ugotovi po dveh znamenjih: a) če čebele nosijo cvetni prah, je znamenje, da je pričela zalega in da je matica v redu; b) drugo znamenje pa je nemir v čebelnjaku. Če potrskamo na panj in postanejo čebele silno nemirne, ter se nekako zategnjeno jočejo, tedaj je panj brezmatičen. Če pa pri trkanju le na kratko zašumi in se nato čebele takoj umirijo, je panj v redu.

3. Družini, kateri primanjkuje živeža, naj si pomaga z dodajanjem medu ali sladkorja. Sladkor pokladamo tako, da damo na en liter vode 1 kg sladkorja. Medu pa pridenemo k 1 kg še $\frac{1}{4}$ l vode.

4. Čebelar naj skrbi za toplo odejo pri panju radi zalege, ki potrebuje toplote. Noči so v marcu še mrzle, vsled tega se kaj rado pripeti, da se čebele zopet stisnejo v gnezdo in zapuste zalego brez oskrbe. Ta pa potem pogine.

„Tudi naj čebelar preskrbi svojim ljubljankam napajališče z vodo že koj sedaj. Kamor se namreč privadijo čebele zletavati zgodaj v spomladi po vodo, tja letajo po njo tudi za naprej.“

6. V slučaju, da opazi čebelar rujave madeže v panju na fleh, po satovju ali na

žrelu, je znamenje, da trpe čebele na griži. Ta nastane vsled užitega gozdnega medu ali vsled tega, ker se radi slabega vremena niso mogle očistiti. Po prvih lepih dnevih, ko se čebele lahko otrebijo, navadno izgine ta bolezen.

7. Čebelar naj si tudi zapiše na listič dotičnega panja, kdaj so začele čebele prvič donášati cvetni prah. S tem dnevom se je začela čebelna družina razvijati. Iz jajčic, ki jih izleže matica, se v treh tednih (21 dni) izvali čebelica, ki potem opravlja še dva tedna opravila pri prehrani zalege. Nato je ugodna kot letalka za prinašanje medu. Torej 5 celih tednov rabi čebela, da je ugodna za zunanjo dela. To vse je važno vedeti, da zamoremo pravočasno začeti s špekulativnim pitanjem.

8. Čebelar naj pa tudi že sedaj skrbi za bodoče mesece in sicer s sejanjem in nasajenjem cvetlic, ki medijo. Tako si bo

preskrbel doma potrebno pašo. Priporočamo med drugim sivko (Lavendel), žajbel, (Salvia) itd. Zanimivo je za čebelarje, da iz barv cvetnega prahu lahko ugotovi od katerih rastlin prinašajo čebelice prah. Rudeče = rumene prašnike daje safran, zlatorumeni so od trobentice, zeleni pa od teloha itd.

Prvi med dobe pri nas čebele na resju in res v lepem vremenu ugotovi lahko čebelar uprav sedaj po duhu, da so mu donesle čebele že prvi med. Veselje nad tem izražajo čebele z zadovoljnim bučanjem in pihlanjem. Ako čebelar vjame čebelo za peruti in jo z nohti nekoliko stisne čez želodec mu bo spustila iz ust svetel sok; če ga pokusi, se bo prepričal, da je med.

Če ima čebelar satnike s cvetnim prahom iz prejšnjih let v zalogi, naj jih da sedaj čebelam na razpolo.

Dr. J. L.

Zadružništvo

Ali velja še stari zadružni zakon?

Po objavi novega odloka z dne 7. avgusta 1925., ki smo ga objavili v lanskim novembrski številki našega lista je nastala nejasnost glede tolmačenja tega odloka. Iz previdnosti smo se oprijeli bolj varne razlage in radi tega smo dali le posamezna navodila v tem smislu. Razni zastopniki zadrug so od nas zahtevali, naj takoj pojasnimo obširno novo nastali položaj, a zdelo se nam je bolj primerno počakati, da se izjavijo tisti, ki jim pristojna tolmačenje zakonov. Tudi sodnije se niso strinjale med seboj. Jasnost je prinesel šele odgovor Ministrstva za narodno gospodarstvo v Rimu z dne 21. januarja 1926, št. 6303/XX bis, ki ga je prejela tržaška Zadružna zveza na tozadevno vprašanje. Prinašamo ga šele danes, ker je bila februarška številka našega lista že tiskana, ko smo bili o njem obveščeni. Dopolni se glasi v prosti slovenščini:

»Kr. odlok = zakon od 7. avgusta 1925,

št. 1778, s katerim so se zadružni zakoni kraljevine raztegnili na nove pokrajine, ima sledeči namen: zadružnim organizacijam, ustanovljenim na podlagi avstrijskih zakonov, hoče napraviti pristopne ugodnosti, ki jih vsebujejo naši zakoni. Ti zakoni ne predvidevajo oblike, ki bi jo morale imeti zadruge, če se hočejo posluževati ugodnosti zakonov, naštetih v tretjem členu odloka z dne 7. avgusta 1925. Zato se je dovolilo gospodarskim zadrugam, da si dajo obliko, ki jo zahtevajo 219. in naslednji členi italijanskega trgovinskega zakona in tako morejo zahtevati zase iste ugodnosti, ki jih uživajo zadruge v kraljevini. — Če se pa zadruge novih pokrajin ne nameravajo posluževati teh ugodnosti, se lahko ravnaajo tudi nadalje samo po avstrijskem zakonu, bodisi pri ustanavljanju, bodisi v svojem poslovanju.«

Zadnji stavek je dovolj jasen in ne potrebuje razlage. Vprašanje je, ali kaže našim zadrugam se oprijeti nove ob-

like, ali naj ostanejo pri stari. Na splošno bo za naše zadrage boljše, da se držijo stare, ker so ugodnosti, ki bi jih pridobile, v primeru z raznimi neugodnostmi premalenkoste. V posameznih slučajih naj se voditelji zadrug posvetujejo s strokovnjaki.

Pri ustanavljanju zadrug torej ni potrebno notarsko pismo. Zadrugam z neomejenim jamstvom tudi ni treba pošiljati četrtletnih izkazov o stanju članov.

D. Doktorič.

Dr. D. T.

Zadružne sušilnice svilodov.

Med raznimi oblikami kmetijskega združništva so bile sušilnice svilodov zadnje, ki so nastale. V začetku se niso mogle uveljaviti. Vrok temu je bila borba veletrgovcev in lastnikov tkalnic, razven tega pa tudi redsodki, ki so jih imeli strokovnjaki pred približno dvajsetimi leti proti uničenju sviloprejševih zapredkov z vročim zrakom. Takrat je bilo bolj v navadi uničevanje s paro, ki pa je zahtevalo večjo pažnjo in dolgotrajno in drago delo z ohranjanjem in izbiranjem. Ko pa je začel prevladovati drugi način, namreč uničevanje z vročim zrakom, je bila dana zadružnim sušilnicam večja možnost, da se hitro razvijejo.

Pred vojno sta obstojali v Furlaniji samo dve sušilnici in sicer Spoilinbergu in Latisani. Od leta 1920 do danes pa se je ustanovilo še trinajst sušilnic.

Spodnje številke jasno kažejo, kako so se te važne ustanove razvijale:

Leto:	Svilodi prevzeti od zadr. sušilnic.
1920	921.000 kg
1921	1.095.000 kg
1922	1.262.000 kg
1923	1.562.000 kg
1924	1.623.000 kg
1925	2.200.000 kg

Povpr. cena ki so jo plačale zadr. suš.	sred. trž. cena
Leta 1920 Lit. 38.—	Lit. 32—35.—
Leta 1921 Lit. 16.—	Lit. 12—14.—
Leta 1922 Lit. 34.25	Lit. 28—30.—
Leta 1923 Lit. 29.—	Lit. 26—27.—
Leta 1924 Lit. 38.—	Lit. 32—35.—

Danes pobirajo zadružne sušilnice približno polovico svilodov, ki se jih pridelava

v Furlaniji in to v veliki večini od malih producentov, ker velika podjetja prodajajo neposredno tkalcem in sicer vedno dve do tri Lire nad tržno ceno. Računa se, da je bilo plačano od leta 1920 do 1925 samo na razliki med tržno ceno in višjo zadružno ceno članom zadružnih sušilnic 22—25 milijonov lir.

Jasni so socijalni in gmotni razlogi, ki so nagnili naše kmetovalce, da so ustanovili zadružne organizacije te vrste.

Trg s svilodi ima te posebnosti: 1. traja le malo časa z ozirom na kvarljivost blaga; 2. producent ne more držati svilodov v zalogi, kakor dela z drugimi pridelki, ker jih ne more prodati na kaki točni podlagi in sicer iz nepoznanja tržnih razmer, katere pa dobičkarji dobro poznajo; 3. producent je obdan od močnih organizacij kupovalcev.

Na drugi strani se morajo tudi tkalci zelo potruditi, da pokupijo v malo dneh blago, ki ga predelujejo potem celo leto. Zlasti večje tkalnice pokupijo do 200.000 kg svilodov in pri tem izdajo velikanske kapitale. Gotovo je, da niti veletrgovec ne more vedno z dobičkom kupovati svilodov. Zanašati se mora na svojo lastno spretnost in prakso, ki pa ga tudi lahko vara in kupovati v prvi vrsti svilode tistih vrst, ki so se v kraju najbolj izkazali in dajo največ dobička.

Zdaj so se prepričali tudi tkalci, da so zadružne sušilnice koristne njim samim in sicer zato, ker pobirajo najboljše blago, ga s skrbnostjo prebirajo in ne prodajajo potem blaga na težo ampak po kakovosti.

Zadružne sušilnice so dosegle nepričakovan razvoj, ki ga (nekoliko) predstavljajo prej navedene številke. One so pokazale značilno vrednost furlanskih svilodov in njih precejšno vrednost v svilarstvu.

Posušeni in izbrani svilodi se prodajajo po določeni ceni, vzemimo na primer po Lit 90.— kg, 4 za l. To je, če bi potrebovali 4 kg svilodov, da dobimo 1 kg svile. V praksi so potrebovali z navadnim sušenjem 3.30 kg da so dobili 1 kg svile. Danes naše najboljše sušilnice jamčijo, da pridelajo 1 kg svile iz 3.10 kg svilodov. V tem slučaju imamo torej iz

iste množine svilodov večji pridelek svile in dobimo za svilode višjo ceno.

Vse združne sušilnice imajo nedoločeno glavnico. Član lahko postane vsak gojitelj sviloprejk, ki vzame za vsako pridelano ončo svilodov en delež od Lit. 50.—, ki jih plača lahko v dveh ali treh obrokih po končani seziji. Nihče ne more imeti več deležev, kot za Lit. 5000.—. Vsak član ima pravico samo do enega glasu, četudi ima vseh sto deležev. Za vsako ončo semena se zaveže oddati za družni sušilnici 60 kg svilodov. Sušilnica ne sprejema svilodov za račun tretjih oseb. Upravitelji morajo oddati sušilnici vse pridelane svilode. Zadruga ne dela rezerv, ampak razdeli vsakoletni čisti dobiček med člane. Deleži ne dajejo obresti, vezani so na ime in neprenosljivi. Polagoma pa raste njihova vrednost sorazmerno s poplačevanjem strojev in orodja. V prvih letih ustanovitve utrže zadruga za vsak kg svilodov določeno svoto v svrhu kritja stroškov, ki so nastali pri ustanovitvi. Ko člani izročijo svilode prejmejo polovico ali dve tretini tržne cene, ostanek takrat, ko se blago proda. Plačilo na račun izvršuje za to določena banka, ki daje izplačilo brez poročila.

Družbe skličejo vsako leto redni občni zbor. Razven upravnega sveta vodi za drugo takozvani župan (sindaco), revizorji in strokovno osebje.

Danes so se združile vse sušilnice, 15 po številu, v skupno zvezo. Ta skrbi za:

1. financiranje zadrug,
2. periodične vesti o stanju trga s svilo,
3. kolektivne prodajne pogodbe,
4. informacije glede davkov in pristojbin,
5. preizkušanje kakovosti svilodov,
6. spremembe in izboljšanje pravil in za statistiko.

Pri nedavnem obisku si je ogledal francoski agrarni inšpektor M. Loubet gojenje sviloprejk v Italiji in se izrazil svoje občudovanje in priznanje nad takim načinom združništva. Pripisoval je le njemu prekrasni in nenadni razvoj sviloprejštvja v Furlaniji.

Na koncu še pripomnimo, da nudijo združne sušilnice svojim članom najboljše vrste sviloprejk in to po najugodnejših cenah. Razventega razdeljujejo najmarljivejšim gojiteljem sviloprejk in murvinih nasadov vsako leto nagrade.

Goriški kmetijski urad dela na to, da bi se ustanovila tudi pri nas taka združna sušilnica svilodov. Gre sedaj za enoleten poizkus z združno sušilnico, ki bi se jo vzelo v najem, da se kmetovalci prepričajo o potrebnosti in koristi te vrste združništva. V ta namen bo sklical sestanke za vse, ki se zanimajo za gojenje sviloprejk in sicer v Šempetru, Vrtojbi, Štandrežu, Sovodnjah, Mirnu in nekaterih drugih krajih.

Tržni pregled

Žita: Cena pšenici je v zadnjem mesecu nekoliko padla, kar se pa še ne občuti na trgu. Padec cen je začel v Ameriki, katere sledijo tudi druge države. Dne 27. februarja so bile na borzi v Milanu zaznamovane sledeče cene:

argent. koruza	L 104 do 106
dmači oves	» 130 » 138
inozemski oves	» 117 » 119
rž	» 132 » 135
ječmen	» 135 » 140

Žita:			moke:
Domača pšenica	L 196 do 198	00	L 280 do 290
inozemski pšenica	» 205 » 207	0	» 260 » 265
domača koruza	» 112 » 118	1	» 240 » 242
jugoslov. koruza	» 94 » 100	koruzna	» 139 » 144

Živina: Trg živine je sledeči: Goveje klavne živine se ponuja po celi Italiji zelo mnogo. V Milan pride vsaki teden nad 500 živali iz Jugoslavije. Cena ni ne padla in ne zrastle.

Teleta so v plošnem zrastle za 50 stot. na kg žive teže, debeli prašiči pa za približno enako padli v ceni.

Krma: V zadnjem času je nekoliko popustila na ceni.

Otrobi notirajo v Milanu okoli 87 do 90 L za 100 kg (debeli), drobni so približno 7 L cenejši na q.

Oljnate tropine so tudi nekoliko cenejše, kot smo javili v februarškem pregledu.

Mlečni izdelki: Za maslo je sedaj velika kriza, ki bo tajarla tja do malo pred Velikonočjo. Srednja cena je danes okoli 17.— L za kg franko mlekarna (Thiene notira samo 13.50 L za kg).

Sir se dobro drži v ceni, cena svežemu

mleku pa je skoraj po celi Italiji zrastle, kar je predvsem posledica večji kontroli z ozirom na kakovost mleka po mestih.

Vino: Širom ostalih pokrajin Italije je trgovina z vinom oživela in cene rastejo, pri nas pa vlada mrtvilo pri stalnih cenah.

Umetna gnojila: a sedanjo dobo najavžnejša umetna gnojila so superfosfat, kalijeve sol in čilski soliter. Zadruga zveza v Gorici prodaja superfosfat (14 do 16%) po 35—36 L, 42% kalijevo sol po 75—80 L, čilski soliter pa po 160 do 170 L. (Prva številka odgovarja količinam od 10 q višje, druga pa manjšim količinam. Za cele vagone so cene sorazmerno nižje.

Modra galica, žveplo: Cena modri galici je na drobno 280—285 L, najboljšemu žveplu pa 130.— L za 100 kg. (Pri Zadrugi zvezi v Gorici).

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 12: S katerim umetnim gnojilom naj gnojim trti.

Odgovor: Na Vaše vprašanje je težko odgovoriti, ker ni razvidno, kdaj in kako ste gnojil zadnjič in v kakšni legi in zemlji se nahaja Vaš vinograd. Predpostavljamo, da letošnjo jesen, oziroma zimo niste gnojil s hlevskim gnojem. V tem slučaju bi bila Vaša dolžnost, da bi bil že takrat skrbel za umetna gnojila in jih tudi potrosil (razven čilskega solitra). Ker pa tega niste storil pognojite prej, kot je mogoče in sicer vzemite na 100 m² vinograda 1.5 kg žveplenokislega kalija oziroma kake druge visokoprocenčne kalijeve soli, 3 kg superfosfata in 1.5 kg čilskega solitra. Prvi dve gnojili potrosite takoj in jih podkopljate. Če ste vinograd že prekopal, poravnajte zemljo, potem ko raztrosite superfosfat in kalijevo sol z železnimi grabljami. Čilski soliter potrosite dvakrat: prvič predno začne brsteti popje in drugič 3 tedne kasneje.

Vprašanje št. 13: Ali naj začnem s

špekulativnim pitanjem čebel? Kako naredim pravilno mešanico sladkorja in vode?

Odgovor: Na to vprašanje imate odgovor v članku dr. Ličana: Čebelarjenje v marcu.

Vprašanje št. 14: Nekdo namerava zgraditi velik čebelnjak na privatnem zemljišču, v razdalji kakih 150 m od moga čebelnjaka. Ali mu je mogoče to za-
brantiti in kako.

Odgovor: Po prejšnji provincijalni postavi z dne 18. junija 1879 (Pagliaruzzi) je bilo v § 4. določeno, da zamore župan na prošnjo prizadetih, ko je zaslišal mnenje strokovnjakov, omejiti število domačih panjev v slučaju, da bi pretela kaka škoda čebelarstvu ali poljedelstvu. V § 5 je bilo določeno, da se smejo čebele postavljati na pasišča le v razdalji vsaj 1200 m v ravnini in v hribih najmanj 1800 m.

Ker pa je v Italiji vpeljan zakon za čebelarstvo in sicer z dne 23. oktobra 1925,

je nastal dvom, v koliki meri velja prejšnji avstrijski zakon, ker se doslej isti izrecno ni še odpravil.

Nova italijanska čebelarstva zakonodaja predvideva v členu 14. nove predpise glede okolišč in razda med enim in drugim čebelnjakom. Te predpise pa izda prefekt na predlog provincialne čebelarstva zadruge. Vendar nam ni znano, da bi se doslej v tem oziru kaj ukrenilo. Vsled tega Vam svetujemo, da se v svrhu zaščite svojih pravic obrnete naravnost na Kr. prefekturo, jo opozorite na dejstvo, da je v Vašem kraju dovolj panjev in čebel in da bi čebele novega čebelnjaka tvorile nevarnost za Vaše čebele, če bodo postavljene v razdalji komaj kakih 150 m od Vaših.

Če je pa stvar nujna, lahko zapr site Vaše županstvo, naj kot varstvena oblast (Sicurezza pubblica) ukrene potrebno, da se zabrani rečni uvoz čebel. Zlasti povdarjajte, da je tudi po prejšnji postavi imel župan pravico omejiti število panjev.

Opozorite pa tudi lastnika čebel, da ste se obrnili v tem oziru na oblast v svrhu zaščite svojih koristi in da si pridržite pravico postopati proti njemu sodnijsko, v slučaju kakega ropanja ali kake druge škode. Mislimo, da bi tudi lahko zahtevali, naj se po strokovnjakih preišče, ali so čebele, ki se imajo pripeljati v občino zares zdrave.

Vprašanje št. 15: Prosim, sporočite mi, kje bi dobil par sivih srebrecov, ali francoskih orjaških srebrecov v starosti 4 do 6 mesecev.

Odgovor: Informirali smo se povsod v Gorici in bližnji okolici, kjer smo izvedeli, da so prej gojili te vrste kuncev, vendar nismo mogli zvedeti za nikogar, ki bi imel srebrece.

Obračamo se na naše čitatelje s prošnjo, da nam oni, ki bi vedel za naslov kakega gojitelja teh zajedljivih vrst, sporoči njegov naslov.

Gospodarski koledar

Kmetovalec v marcu.

Na njivi: je polno dela vsevprek. Oziroma žita se probujajo in začenjajo zopet rasti. V tej dobi je najbolj potrebno, da dobijo dovolj lahko prebavljive hrane. Če je ni dovolj v zemlji, dodajmo jo v obliki čilskega solitra, če tega še nismo storili. Kdor je enkrat videl, kako spremeni majhna množina čilskega solitra medlo, rumenkasto polje oslabelega oziroma v kratkem času v krasno temnozeleno barvo, bo gotovo uporabljal čilski soliter vsako leto.

Če nimamo dovolj hlevskega gnoja, mislimo že sedaj na gnojenje z umetnimi gnojili, ko orjemo in pripravljamo zemljo za krompir in koruzo. Umetna gnojila posejemo na široko po izorani njivi, ki jo potem pobranamo. Čilski soliter posetimo pozneje kot navrhno gnojilo, ali pa ga lahko potrosimo sedaj polovico in

potem polovico. Več podatkov o gnojenju za krompir se nahaja spredaj v posebnem članku.

Senožeti bi morale biti že počiščene, poravnane in pognojene. Kdor ni gnojil travnikov s Thomasovo žlindro, jih lahko še pognoji s superfosfatom, dokler niso začeli zeleneti.

Čez zimo se nam je nabralo v jami dolgo gnojnice — če nam ni stekla iz hleva, ali pa iz gnoja po zemlji ali pa še celo po nalašč za to narejenem kanalu v potok. Tudi to se žalibog še dogaja, čeprav se zdi človeku neverjetno. Ko bomo videli, da se pripravlja k dežju, izvozimo jo na travnike.

V vinogradu bi morale biti trte obrezane in povezane. Če nismo letošnjo jesen gnojili s hlevskim gnojem, lahko gnojimo z umetnimi gnojili. Seveda je že skrajni čas; za nekatera gnojila bi bilo

mного boljše, ko bi bila v zemlji že od jeseni. Več podatkov o gnojenju trtam je v decemberski številki lanskega leta.

V *sadovnjaku* končujemo z obrezovanjem, čiščenjem in gnojenjem dreves. Tudi za sajenje in presajevanje dreves je že zadnji čas. Ali smo si že preskrbeli cepiče? Ne odlašajmo; če hočemo imeti pri cepljenju uspeh, moramo imeti cepiče, ki so manj sočni, kot podlaga, na katero cepimo.

V *vrtnu* je v tem mesecu vse živo. Gnojimo in prekopavamo zemljo, sadimo in sejemo krompir, čebulček, fižol, grah, peteršilj itd. V toplih gredicah negujemo sajenke kapusa, kolerabe, ohrovt, cvetače (karfijola) paradižnikov itd. Če hočemo, da nam bo vrt dobro uspeval, mora biti dobro in vsestransko pogojen. Eno gnojilo dosedaj pri nas sploh ni bilo v rabi, oziroma zelo malo in sicer apno. Kako se uporablja apno kot gnojilo in koliko, je opisano spredaj v posebnem malem članku.

V *hlevu*: Začenja toplejše vreme, zato moramo hleve večkrat zračiti. Tudi moramo skrbeti, da bo živina dovolj na prostem, posebno mlada. Stari prašiči so večinoma že zaklani, v hlevih se nahajajo mladiči. Pazimo nanje. Mlada žival rabi dobro hrano, da se lahko razvije. Če nam sedaj prašički zakrnijo vsled slabe krme in oskrbe, potem jim ne bo pomagalo več vse poznejše »futrnanje«. Dobro je, če damo mladim prašičkom med hrano večkrat malo žlico klajnega apna, da se jim lepše razvijejo kosti. Koliko naših prašičkov trpi na kostolomnici, ker jim nismo znali pomagati.

V *kleti*: ta mesec navadno drugič pretakamo vino. Na točno pretakanje in zveplanje moramo paziti predvsem tam, kjer je bilo grozdje poškodovano od toče, posebno še če nismo odbirali gnilih jagod. Če je dobilo vino že kako napako, rujavenje, motnost ali kaj drugega, moramo mu takoj pomagati. Kako odpravimo razne napake in bolezni vina, najdemo v starih številkah Gospodarskega lista.

V *splošnem*: Kdor se še ni preskrbel z raznimi semeni krompirja, zelenjave, detelje in trav, z umetnimi gnojili, galico in

žveplom, naj to stori nemudoma. Moder gospodar ne kupuje semen šele tedaj, ko je čas za sajenje, ravnotako tudi ne galice in žvepla tedaj, ko jih mora rabiti, ampak si preskrbi že prej dobro blago po ugodnih cenah. Tudi vzame razumen gospodar vedno le dobro seme, čeprav ga plača dražje.

Ščurki v gospodarstvu.

Tudi ščurku moderno gospodarstvo ni prizaneslo. V Algeriji dobivajo iz zmaščenih ščurkov olje, ki je prav dobro uporabljajo za motorje pri aeroplanih, ker tudi pri razmeroma hudem mrazu ne zmrzne. Pred kratkim so poslali iz Algerije 180 q ščurkov na Holandsko; polovico so jih uporabili za krmljenje perutnine, polovico pa za produkcijo imenovanega olja.

Borba proti grozdnemu črvu.

»Gospodarski list« je pisal že o tem vprašanju, a izgleda, da to vprašanje še ni tako jasno in praktično rešeno, kot bi bilo želeli. Na Francoskem je namreč razpisana nagrada 10.000 frankov za onega, ki bi odkril popolnoma zanesljivo sredstvo proti imenovanemu škodljivcu naše vinske trte in grozdja.

Motorni plugi.

Ponekod rabijo še vedno drevesno vežo za plug, v bolj »naprednih« krajih imajo leseni plug, v naprednih orjejo z železnim plugom, danes pa se uvaja na splošno oranje z motornimi plugi. Seveda da je oranje z motornim plugom mogoče samo v ravnejših legah in ne v hribovitih.

Min. preds. Mussolini je s svojo »bitko za žito« dosegel, da se je v Italiji tekom pol leta več kot podvojilo število motornih plugov. Samo v okraju Latisana (furlanska provinca) je nad 20 motornih plugov.

Ni nam znano, ali je kak motorni plug v slovenskem delu naše dežele, a gotovo se bodo pojavili. Seveda jih bo težko nabavil zasebnik, ampak bo potrebno ustanoviti »obdelovalne zadruge«, ki si bodo lahko nabavile motorni plug.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje.

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

GLAVNO ZASTOPSTVO PISALNIH STROJEV „RHEINMETALL“ (NEMŠKI IZDELEK)

Vseh vrst PEČATI
RAZMNOŽEVALCI
POSAMEZNI DELI
PRERAČUNJEVALCI

R. SIMONS
GORICA - VIA MAZZINI 5

BLAGAJNE IN
REGISTRATORJI
ŠOLA za STROJEPISJE
POPRAVLJALNICA

SE TOPLO PRIPOROČA ZA POPRAVILA PISALNIH STROJEV, CIKLOSTILOV
IN REGISTRNIH BLAGAJN VSEH ZNAMK. DELO ZAJAMČENO.

SEMENA

DOMAČA črna triletna detelja; lucerna,
trave čiste in mešane z deteljo, krmilna
pesa nemška „Mamuth“ in „Eckendorf“,
čebulček in vsa vrtna semena dobite
v trgovini

JOSIPA MUNIHA
SV. LUCIJA

Gospodarske knjige:

Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami

Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami

Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami

Domači živinozdravnik

Domači zdravnik

Nasveti za hišo in dom

Naše gobe

Reja domačih zajcev

Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine,
za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razgled-
nice itd. itd. dobite pri

Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)

ZADRUŽNA TISKARNA

Gorica - Riva Piazzutta 18

Tiska časopise, knjige, brošure,
registre, trgovska pisma, račune,
ovitke, reklame, napise, posetnice,
poročna naznanila, osmrtnice itd.
Izvršuje točno in naglo tiskovine
za župne in občinske urade. Za
društva izvršuje: vabila in pla-
kate za prireditve, programe in
društvene izkaznice, vstopnice itd.
v najkrajšem času. Za točnost in
solidnost v delu tiskarna jamči.

ZADRUŽNA ZVEZA V GORICI

vpisana zadruga z omejenim jamstvom

Urad v Gorici, Corso Verdi 37

Poštni tek. račun št. 11/984
Telefon Interurban šte. 283

=====
Skladišče v Gorici, Via Morelli 36
=====

Uradne ure za stranke ob delavnikih od 8 do 12

Podpira svoje članice v vsakem pogledu z nasvetom navodili in kreditom. - Posreduje zanje v vseh denarnih poslih. - Izvršuje nad njimi revizijsko oblast.

|| || || || || Sprejema hranilne vloge. || || || || ||

Blagovni oddelek Zadrुžne zveze

posreduje pri nabavi in oddaji vsakovrstnega blaga. - Nabavlja
na debelo in oddaja na debelo in drobno

**UMETNA
GNOJILA**

Tomaževo žlindro
Superfosfat
Kalijevo sol
Apneni dušik
Čilski soliter itd.

modro galico in žveplo, semenski krompir, semensko žito, pšenico, ajdo in koruzo.

Za mlekarne: Posreduje oddajo mlečnih izdelkov, predvsem masla. - V zalogi ima vedno najrazličnejše potrebščine za mlekarne, kot Swartzove vrče, vrče za prevoz mleka, kremometre, toplomere, gostomere, obode za sir, cedila in mreže, različne mere, krtače in krtačice, sirne prte, sirišče v prahu in tekoče, olje za posnemalnike, golide, napajalnike za teleta itd. - Mlekarne dobijo vsa potrebna navodila glede oblasti.

Širite in čitajte „Gospodarski list“, glasilo Zadrुžne zveze v Gorici.